

jólét emelkedjék, s ennek következtén a fa fogyasztása is mind a tüzelesnél, mind az építkezéseknél és butoroknál növekedjék. Egy szóval, ne a gazdálkodás teljesen egyoldaluvá tétele, ne csak a gabnatermesztés kiterjesztése által akarjuk az ország jólétét előmozdítani: hanem inkább minél változatosabbá, többoldaluvá tegyük az őstermelést, s minél több ágát a műiparnak honosítsuk meg. Akkor majd az erdők is többet fognak jövedelmezni. Addig pedig ne vesztegessük el azon kincset, mely erdőinkben rejlik; mert ha azt is eltékozzoljuk, akkor a nemzeti jólét egyik főalapját ássuk alá.

Biharmegye erdőségeinek rövid leírása *)

A N.-Váradí g. e. Püspökség Belényesi uradalma erdeinek leírása.

A N.-Váradí g. e. Püspökség honi történelmünk szerint boldog emlékezetű Maria Theresia királyné által 1776-ik évben állítván fel, ugyan ekkor adományoztatott részére a Belényesi uradalom.

A most nevezett, az utast elbájoló, szép s vadregényes uradalom, melyen egy jó karban tartott Erdélybe vezető út, és a fekete Kőrös több patakokkal egyesülve vonul át, — keletről Erdélyt Magyarországtól elválasztó havasok, — nyugotról a Váradí d. püspökség Béli, — délről ugyan ezen püspökség Vaskohi uradalma, — éjszokról a Bécsi bank birtokában lévő Király erdő, s több magánosok birtokai közt egy tágas, s terjedelmes, jobbra balra több falvakkal telepített völgyön terül el, s öszvesen 71 helység, s Belényes m. városából áll.

Az ezen uradalomhoz tartozó, s kevés kivétellel nagyobbára bérczek, s havasokon elterülő erdőségek hat erdőszi kerületre — u. m. Belényes, Pokola, Petrosz, Szohodol-Lazur, Remete és Hollód — felosztva a legutóbbi katastrális mérés szerént 120,736 holdat foglalnak magokban, s az uradalmi felügyelő s erdőmester által kormányoztatnak.

*) Lásd E. L. II. 373. — III. 51.

Fanemei tölgy, bikk, szurkos és jegenyefenyő.

Ezen erdőségek ama része, mely uradalmilag már térképezett, 60—80 éves turnus mellett; hol pedig ez a volt urbéresek ellenszegülése miatt végre nem hajthatott, rendszeres ritkítással kezelhetnek, ölfa s szálankinti eladásra használtatnak. —

Igy adatik ez elő az uradalom részéről. — Máskint áll azonban a dolog mind önmeggyőződésem, mind mások előadása szerint, kik az uradalmat közelebről ismervén, épen az ellenkezőt állítják, s minden rendszer létezését merően tagadják. —

Boldogult Erdélyi Vazul püspök ő Exllja az erdők kezelése tekintetéből némi rendet szándékozván behozni s létesíteni, az 1847-ik évben felszólított, mikép egy alkalmas egyént ajánlanék, s a módokat melyek szerint ezen uradalmi erdőségek kezelendők, terjeszteném elé. — Ő Exllja kívánatának eleget teendő, egy tudományosan eléggé mivelte egyént ajánlottam, annak s alá rendeltjeinek részére a körülményekhez képest utasítást készítettem, — a szál, és szerszámfák eladására kívántató árszabást kidolgoztam, — szóval a bel és kül erdei kezelést megállapítottam, — azonban csak hamar szomoruan tapasztalám, mikép az általam ajánlott iránt az akkori tisztség ellen-szenyvel viseltetvén, kéntelen lőn az uradalmat elhagyni, minek következtében a jó szándék meghiusulván az alig megkezdett rend csirájában elfojtatott, s minden a régi vágásba vissza esett. —

Bocsánat eme kitérésért; de ezzel a méltányosság, s igazságnak tartozom; — mert ha már egy ilyen uradalomban, hol a tudományosan mivelte erdősnek működésére vajmi tág mező nyílik, az erdőkezelés egyedül a nepotismus útján választott egyénekre ruháztatik, s csak is ilyenek alkalmaztatnak, — mit várhat a tervbe lévő erdőszi tanodákból kilépő ifju? ki időt, fáradságot s költséget nem kimélve, végtére is szolgálat nélkül maradván, fiatal éveit bú, bánat és aggodalom közt kénytelen leélni. — Elöttem áll két példa: két év előtt jelenti magát nálam egy Mariabrunban végzett okleveles erdész s egy másik, ki tanulmányait Selmecezen dicsérettel végzé. Az első alkalmazást ohajtott a másiknak egy évi gyakorlatra vala

szüksége, hogy az államvizsgát le tehesse. — Elköveték mindent, ellátám őket ajánló levelekkel s máig is szolgálat nélkül tengődnek. — Szomorú állapot! Nem szándékom oda törekedni, miként a jelen szolgálatban lévő nem szakemberek elbocsátassanak, ez méltánytalanság volna, hanem hogy ha állomásaik üresedésbe jönnek, valódi erdészekkel töltsenek be. —

Az ölfavágás részint faizási szolgálmányért, részint szerződés mellett teljesítetik. — A szálankénti eladás *körmérték* szerint történik és egy láb tűzifa 30 kr. épületifa 35 kr., a fenyőfa 20 kr., a szerzőszámfa pedig 50 kron adatik. — A köbláb szerinti eladást, melynél a fatömeg határozottan tudatik, helyesebbnek találnám.

Az uradalom erdőségei zordonabb éghajlat alatt fekvén, s helyzetüknél fogva a késői fagyok miatt szenvedvén, makk és gubacs termésük nem mindenkor kielégítő.

A Petroszi hámorban, mely egy időben virágzó állapotban volt, nyújtot vas gyártatik s öntödével is birván, abból a legszebb kemenczék s egyebek kerülnek ki. Lerakó helye Várad s készítményei itt adatnak el; — most azonban elhagyatott állapotban lévén, legfeljebb 1000 köb-ölfát emészt fel.

Ezen Uradalmi hegységekben találtatik ezüst, réz, vas és ón-ércz és jó minőségű kőszén; számos patakokkal bővelkedvén, itt többféle gyárak állíthatnának fel, s miután az itteni lakosok számos juh és kecskével birnak, egy posztógyár helyén lenne, mely hogy eddig nem létesült, oka egyedül a pénz és vállalkozó hiányában keresendő.

A havasok aljában van két nagyszerű barlang, melyekben számos őskorbéli állatok csontjai találhatók, s a legforróbb nyári napokban is jéggel bővelkednek.

A forradalom előtt közel Belényeshez a Fenesi határban létezett egy papir malom, kielégítő gyártmánynyal, most azonban helyét egy fűrész malom foglalja el. Ugyancsak a Fenesi erdőben léteznek Béla várának romjai az ősi időből.

Megemlítendő még a ritka jóságú fehér cserépgyár, melynek készlete az uradalomban használtatik fel. — Petroszon készítetik a legjobb 18" hosszú, 4" széles fenyű zsindeley, melynek ezere a Váradi piacon 5 ft. 50 kron adatik. — Készítenek ezen kívül a havasi lakosok fenyű lajtorjákat, szita kérget, szekrényeket s a Váradi piacot vékony és vastagabb fenyű szálakkal, ugy az ottani fűrész malmokban vágott deszkákkal látják el. — A havasok tetején létező illatos s nagy terjedelmű nyári legelőt a lakosok használják.

Király erdő.

A Belényesi uradalommal kapcsolatban áttérek az ezzel határos Király erdő s több magán birtokosok erdőségeinek ismertetésére.

Az ős bikkekkel fedett király erdő Viresolog, Fancsika, Jizfalu határa, Lunkászprie, Szitán, Dobrest és Korbest helységekkel határos.

Terjedelme.....13091 hold erdő,

254 „ szántóföld,

679 „ kaszáló,

59 „ legelő,

mely is a közelébb mult év vége felé ujra becsültetvén, ára 38926 ftba állapittatott meg, jelenleg a Bécsi bank birtokában áll.

Legmagassabb csúcsa a Bulz, mely a Lipszkiféle föld abroszon is megjelöltetett.

Folyó vizei a Vida és Reopataka, melyek pisztrángokkal bővelkednek. Kösziklás hegyei több barlangokat tartalmaznak.

Ezen rengeteg lakóit mindenféle vadak képviselik s az évenkint tartatni szokott vadászatok alkalmával medvék is ejtetnek el.

Fakereskedéssel az emporiális helyek távolléte miatt nem bir, s minden, mi innét a szüret idejében Váradra szállittatik, egynehány szekér mogyoró és gyertyánfa abroncsból áll, s jövedelmét a szántó és kaszáló földek adják, melyeket a Bank által e helyre alkalmazott egyén az erdővel együtt kezel.

Hiba történt a körülötte fekvő helységek eladásá alkalmával,

— ekkor lett volna ideje annak területéből bizonyos részt a nevezett helységekhez kapcsolni s jelen elszigetelt állásából föl szabadítani.

A király erdőt közelebb s távollabról környező Pap-Mező-Kimpán, P. M. Valány, P. M. Szelistye, Kosgyán, Robogány, Varasány, Rotarest, Hegyes, Szombatság, Dusest, alsó és felső Jopa, Nagy-Kerpest, Kráncsesd, Lunkászprie, Jurburest-Szirán, Albest, Korbest, Dobrest, Vircsolog, Fancsika, Kotyiklet, Magyar-Cséke, Cseszora, Hogyis, Bukurván, Nánhegyes és Jerpest helységek közep hegyeken elterülő tölgy, cser és bikkfával vegyes s együtt 32897 holdból álló erdőségeit a tulajdonosok minden rendszer nélkül magok kezelik s a lehetőségig használják.

A Palotai uradalom erdőségeinek leírása.

A nevezett uradalom a következő helységekben áll: Uj-Palota, Sz. János, Szent András, Kopacsel, Szurdok, Serges, Drák-Cséke, Sztrákos és Bucsum. Határai rész szerint a király erdő és Tizfalusi határ, részint több magánosok birtokai.

Erdőségei, melyek tölgy, cser és bikkfából állanak, közep hegyeken terülnek el s együtt 9822 holdat foglalnak el, melyekből a Szent Jánosi 40 éves forda mellett, a többi pedig ritkításképen használatik, s egy erdőmester által kezeltetik.

Ezen erdőségek felette nagy adóval lévén terhelve, gróf Frimont Béla Drák-Csékét, Sztrákos és Bucsumot minden hozzá tartozandóival együtt eladta s mostani birtokosa a Sztrákosi erdőt ölfavágásra használja s 60 éves forda mellett évenként 30 holdat takarítat le s egy ölnök vágásáért 80 krt, Váradra való szállításáért pedig 8 forintot fizet.

Szurdok és Kopacsel barna kőszénnel, Serges pedig mészkővel bővelkedik, s ez utolsó határán több barlangok léteznek.

Élesdi és Rév-Lugosi uradalom.

Az Élesdi és Rév-Lugosi uradalom a Váradról Kolosvárra vezető országutban a sebes Körös völgyében terülven el, régibb időben

gróf Batthyány József és Vincze birtokához tartozott, s mintán a két testvér az 1812-ik évben meg osztozott, Vincze gróf özvegye őt illető részét gróf Zichy uraknak adván el, jelenleg a két uradalomból három alkottatott, u. m. a Lugosi, Révi és Élesdi, melyből a két első a Zichy, az utolsó pedig a Batthyány grófok tulajdona.

A Lugosi uradalomhoz tartozik: alsó és felső Lugos, Kövesd, Tankafalvának fele része, Lok és Tötös, melyhez a grófok Verzár és Baromlakot vétel útján kapcsolák.

A Révi uradalom áll: Rév, Bánlaka, Lok, Loreponor, Remetz és Feketető helységekből.

Az Élesdi uradalom foglalja magában: Élesd, Pestes, Tinód, Ősi, Brátka, Dámos, Csernóháza és Feketepatak helységeit.

A Lugosi uradalom erdőségei közép hegyeken terülnek el s 13886 kat. holdat foglalnak el.

Uralgó fanelei a musdaly tölgy, cser és bikk. — Talaja s éghajlata e faneleknek kedvező, mit azok szép, sugár növése igazol. Átaljában véve ezen erdők igen jó állapotban vannak.

A Zichy grófok az erdő iránt nagy előszeretettel viseltetvén, arra igen féltékenyek, s ez okból azt felette kimélik.

A nevezett uradalom erdőségei egy erdőmesteri s három erdési kerületre vannak felosztva.

Forda szerinti gazdaszat itt nem létezik s az erdők ritkítás által használatnak. — Ölfá egyedül házi szükségre 80 kr. s 1 fital vágatik s miután arra vevő nem találkozik, haszonnal nem is esz-közölhető, mennyiben egy ölnék szállításáért Váradig 8—10 ft. köve-teltetik; mely áron az ott helyben is megszerezhető. — Egy ölnék erdőbeli ára 3 ft. — Ezen erdőknek kelendősege egyedül a Várad-Kolosvási vasut létesítésétől föltételeztetik.

Az uradalom urbérileg még rendezve nem lévén, a lakosok a faizást ősi szokás szerint használják s bárha némely helységek lakosai a viszont szolgálmányokat hanyagon teljesítik, mások ellenben azt tökéletesen megtagadják, tűzifával magokat még is bőven ellátják s e részben szükségét éppen nem szenvednek.

Ezzel kapcsolatban áttérek a Révi uradalomba, melynek erdőségei részint közép hegyeken s magasabb bérceken, részint havasokon terülvén el, együtt 27715 holdat tartalmaznak.

Fanemei tölgy és bikk szurkos és jegenye fenyővel vegyítve, éghajlata zordon. — A fenyvesek szálankint egyesség szerint adatnak el; — úgy szinte az uraság számára vágatnak folyógerendák, szaru és szerszámfák, s azok egy része zszindely készítés s fűrész tönköknek használtatik.

Feketetón léteznek néhány fűrészmalomok, melyeken a belényesi erdőkön vásárolt s a Drágán vizén leeresztett fenyű tönkök egy egy fűrészről 200—300 deszka bér mellett metszetnek fel. — A Lóreponori határhoz tartozó Remecezvölgyében a Belényesi uradalom havasaiból eredő Jád vizén szinte létezik egy fűrész, mely az uradalom szükségét fedezi.

A pisztrángokkal bővelkedő Jád vize nagyobb esőzések alkalmával szálfá szállításra is használtatik, a Gura-jádulujnál Lorén alól a sebes Kőrössel egyesülvén.

Rév és Bánlakán igen jó mészke lévén, abból kitünő fehér mész égettetik. — Ritka nevezetességgel bir a Révi agyag, melylyel a magyar- és erdély-oroszági üveghuták láttatnak el, sőt egy időben csehországba is szállítottak; mázsája 1 fton adatik.

Réven felül a sebes Kőrös két hegy közzé szorulván, a mintegy 60—80 ölnyi magasságu függőleges köszirt jobb oldalán, a Kőrös felszínétől 12 ölnyi magasságban egy termés kövekből épült szoba létezik *tündérvár* nevezet alatt, melynek rendeltetését azonban homály fedi; hihető miként az ős időkben fogházul használtatott.

A fentebb előadottakból kitünik, mikép eme nagy terjedelmű erdőségek felette keveset jövedelmeznek, s nagy adóval terhelve, az ezeket kormányzó s felügyelő személyzet fizetését sem fedezi, minek oka az elkülönítés hiányában, mely szerint a lakosok az egész erdőséget legelőül használják, a faizást szabadon s háborítatlanul élvezvén magukat elegendő tüzi- és épületi-fával látják el; főleg pedig

az emporialis hely távolságában rejlik — s miután a csekély mész égetés, makktermés, néhány öl- és szerszámfa eladásán kívül egyéb jövedelmet nem adnak, az uradalomnak valódi terhére válnak.

(Vége következik.)

Verner Sebestyén

káptalani erdőmester.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

A m. Erdészegylet 1864 év September 4-én Szelmeozen tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelenvoltak: az I. alelnök *Wessely József*, a közgyűlési ügyvezető *Schwarz Frigyes*, — és a választmányi tagok közül: *Wagner Károly*, *Kremszner Nándor* és *Mack Ede*, továbbá az egyleti titkár *Rowland Vilmos*.

1. A titkár előterjeszti az 1863 évi egyleti számadás megvizsgálására kiküldött bizottság jelentését, melyből kitetszik, hogy a számadások megvizsgáltatván azok rendben találtattak s az 5 krnyi hiány kipótoltatott.

Ez tudomásul vétetvén elhatároztatott a közgyűlésnek azon ajánlatot tenni, miszerint a titkárnak e számadásról a szükséges feloldozás megadassék.

2. A titkár *Thieriot* cs. k. erdőtanácsnok iratát nyújtja át, melyben ez határozottan kinyilatkoztatja, hogy az egyleti titkár teendőit legfeljebb 1865 évi Január 1-ig fogja vihetni; egyszersmind azon javaslatot teszi, hogy miután az eddigi egyleti irnok *Friedrich Ferencz* úr más alkalmazást akar vállalni, és ennek eddigi fizetéséért más alkalmas egyént szerezni nem lehet, adassék az egyleti irnoknak havonként 30 forint fizetés, s az egylet helyiségének tisztántartásáért havonként 3 forint.

Erre *Mack* tanár kijelenti, hogy ily körülmények közt, csak oly rövid időre ő sem hajlandó, az utolsó választmányi ülésben reá